

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Huttunen, Jetta

Title: Harrastajaelokuva matkalla marginaalista kohti kulttuurituotannon keskikenttää.

Year: 2011

Version: Published version

Copyright: © Tekijä & Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 2011.

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Huttunen, J. (2011). Harrastajaelokuva matkalla marginaalista kohti kulttuurituotannon keskikenttää.. In S. Kotilainen, U. Kovala, & E. Vainikkala (Eds.), Media, kasvatus ja kulttuurin kierto (pp. 39-60). Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 106. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4655-5>

HARRASTAJAELOKUVA MATKALLA MARGINAALISTA KOHTI KULTTUURITUOTANNON KESKIKENTTÄÄ

Jetta Huttunen

Populaaria mediakulttuuria harrastavat ja digitaalisesta elokuvatekniikasta kiinnostuneet nuoret ovat 90-luvulta lähtien luoneet omaa elokuvakulttuuriaan. Tämä kulttuurisessa marginaalissa alkanut toiminta on pikkuhiljaa muuttunut yhä näkyvämmäksi. Suomesakin harrastajaelokuvatuotanto on noussut yleisempään tietoisuuteen: *Star Wreck* -elokuvaa (Energia 2005) ladattiin netissä miljoonia kertoja, siitä julkaistiin kaupallinen dvd -versio ja se on esitetty YLE:n tv-kanavalla. Harrastajatuotannot saavat nykyään yhä useammin Finnkinon elokuvateatterilevityksen. Amatööriutuotantoja on nähty jo pitkään myös elokuvafestivaalien ohjelmistossa.

Harrastajaelokuvatekijöiden toiminta linkittyy laajempaan mediatuotannon murrokseen, jossa ruohonjuuritason digitaaliset verkostot haastavat perinteiset kulttuurituotannon tavat. Mediakulttuurissa ja luovilla toimialoilla on käynnissä konvergenssi, jonka seurauksena kuluttamisen ja tuottamisen rajat murtuvat kun osallistuva kuluttaminen muuttuu osaksi tuotantoa (Deuze 2007). Tuotannon ja kuluttamisen välinen suhde on luovilla aloilla muuttumassa hierarkkisesta dialogiseksi. Fanit ja muut ei-ammattilaiset tuottavat mediakulttuuriin osallistumalla omaehtoisesti musiikkivideoita, elokuvia, julisteita, mainoksia ym., jotka leviävät globaalisti ja keräävät katsojia myös faniyhteisöjen ulkopuolelta (Jenkins 2006).

Harrastajatuotannossa on havaittavissa yhä enemmän myös suoranaista institutionaalisen mediakulttuurin haastamista. Fanituotanto on muuttunut youtube-ajalla julkiseksi ja siten näkyy ammattituotannon rinnalla netissä. Lisäksi P2P -tuotannon ja amatöörimediatuotannon rakenteet ja muodot kehittyvät koko ajan. Erityisesti musiikkimedian maailmassa tehdään jo av-sisältöjä (musiikkivide-

oita yms.) yhteistyössä bändin ja fanikunnan kesken. Kaiken kaikkiaan harrastajat tuottavat yhä enemmän laadukasta ja innovatiivista mediasisältöä ja myös pyrkivät itsetietoisesti sen esilletuomiseen (Ito 2010).

Tässä artikkelissa käsittelen harrastajaelokuvatuotannon ja ammattimaisen mediatuotannon välistä suhdetta lähestymällä sitä suomalaisten harrastajaelokuvatekijöiden yhteisöstä käsin. Kysyn miten harrastajaelokuvantekijöiden kulttuuri haastaa valtavirtamediaa, sen tuotantotapoja ja valtarakenteita.

Käsillä oleva artikkeli liittyy tekeillä olevaan väitöskirjatutkimukseeni, jossa tarkastelen suomalaisten harrastajaelokuvatekijöiden kulttuuria nimenomaan mediatuotannon uuden ekologian sekä amatöörituotannon nousun näkökulmasta. Tarkastelen näitä kysymyksiä tutkimalla harrastajaelokuvantekijöiden toimintaa nettiyhteisössään sekä havainnoimalla aiheesta käytävää julkista keskustelua. Tutkin sitä, millaisessa mediaympäristössä ja kulttuuritilassa harrastajaelokuvantekijät kokevat toimivansa. Samalla pyrin selvittämään, onko syntymässä dialogia elokuva-alan yhteiskunnallisten sekä kaupallisten toimijoiden ja amatöörituotannon välillä.

Tässä tekstissä käytän pääaineistona harrastajaelokuvantekijöiden Finfilms- sekä Indietaivas-nettifoorumilla käymiä keskusteluja. Keskustelut on kerätty vuosina 2007–2010. Aineistona on teosarvosteluja, eli yksittäisistä teoksista käytyjä keskusteluja, ja yleisiä keskusteluja yhteisöä kiinnostavista aiheista. Yleisiä keskusteluja olen kerännyt aiheista, jotka käsittelevät harrastajien yhteisöä ja identiteettiä. Teosarvosteluketjuja on aineistossa 5 ja ketjuja yleisistä keskusteluista 8, joissa yhteensä 170 viestiä. Indietaivaalla keskustelijat ovat iältään 15–35 vuotiaita ja suurin osa heistä on poikia / miehiä (Indietaivas -foorumien käyttäjärekisteri / Tero Ojala).

Amatöörituotannon nousu

Nuorten omaehtoisen digitaalisen elokuvakulttuurin esiinnousu maailmalla sijoittuu aikaan, jolloin tekniikan saatavuus ja internetin jakelumahdollisuudet loivat toiminnalle otolliset olosuhteet. Aluksi tyypillisiä harrastajaelokuvia olivat parodiat nuorten ihailemista elokuvista, harrastusta ja elämäntyylisiä dokumentoivat skeittaus- ja snoukkausfilmit sekä erilaiset sketsit.

Suomessakin vanhimmat harrastajaelokuvaryhmät ovat aloittaneet 90-luvun lopulla. Esimerkiksi oululainen Acid Cinema -ryhmä niitti mainetta parodioillaan *Apinoiden planeetasta* (*Planet of the bouncers* 1999), *Star Warsista* (*Juoppojen sota* 2001) ja *Robocopista* (*Protocop* 2004) (Huttunen 2005). Harrastajaryhmät ovat jaelleet teoksiaan alusta asti netissä, ensin ryhmien omien nettisivujen kautta ja myöhemmin yhteisiltä nettifoorumeilta.

Luova teollisuus toimii globaalisti kahdella rintamalla. Ensimmäkin on kaupallisin ehdoin toimiva kulttuurituotannon kenttä: massatuotettu, yhtiöiden immateriaalioikeuksia vartioiva ja kuluttajan olemassaoloon tukeutuva teollisuuden haara, jonka kotimaa on USA. Toisella puolella on sitten julkinen kulttuuritila ja kansallinen kulttuurituotanto. Tämän valtioiden varjeleman kulttuuritilan tarkoitus on tuottaa ja rakentaa identiteettiä sekä kansalaisuutta. Tämä on erityisesti eurooppalainen käsitys luovista toimialoista (Uricchio 2004, Taalas 2010).

William Uricchio on esittänyt, että näiden kahden kentän välissä ja niiden välisellä hämärtyvällä rajalla toimii digitaalisen kulttuurin mahdollistama omaehtoinen ja verkostomainen uusi kulttuurituotannon alue. Uricchion nostaa esimerkiksi tällaisesta uudesta luovasta toiminnasta P2P -verkostot, jotka jakelevat uutisia, musiikkia, ym. digitaalisia sisältöjä ja tuottavat niitä myös itse. P2P -verkostojen toiminta perustuu yhteistyölle ja osallistumiselle. (Uricchio 2004.)

Nämä verkostot haastavat Uricchion mukaan perinteiset kulttuurituotannon tavat. Itsejärjestyvät yhteisöt tarjoavat vaihtoehtoisia toimintatapoja luoville toimialoille – erityisesti siis ihmisille,

jotka toimivat luovilla aloilla tekijöinä – eli 'luojina'. Toiminta kyseenalaistaa korporaatioiden ja/tai valtioiden perinteiset kulttuurituotannon periaatteet. Tämä ilmenee mm. musiikkitiedostojen jakelussa, P2P -verkot kun eivät piittaa suuryhtiöiden immateriaalioikeuksista. Samalla tavalla ne jättävät huomiotta valtioiden sääntelyn – niiden toiminta ei riipu apurahoista tai muista tulonsiirroista valtioiden kassasta. Näin ne eivät myöskään ole valtioille mitään 'velkaa'.

Harrastajaelokuvantekijät toimivat juuri tällä Uricchion hahmottelemalla harmaalla alueella. Toiminta on omaehtoista ja riippumatonta, yhteiskunnallisen kontrollin ulottumattomissa ja samaan aikaan globaalin jakelun mahdollisuuksien äärellä (kts. myös Fornäs 1999).

Harrastajaelokuvantekijöiden kulttuuria voi tarkastella myös Henry Jenkinsin osallistuvan kulttuurin (participatory culture) käsitteen kautta. Jenkins on käyttänyt osallistuvan kulttuurin käsitettä alunperin tutkiessaan televisiosarjojen fanien toimintaa. Jenkinsin mukaan fanikulttuuri muuttuu osallistuvaksi kulttuuriksi kun mukaan tulee omaehtoinen toiminta ja sisällöntuotanto (Jenkins 1992). Nykyään osallistuvalla kulttuurilla tarkoitetaan digitaalisen mediatuotantoympäristön mahdollistamaa uudenlaista kulutuskulttuuria, jossa periaatteessa kenen tahansa ulottuvilla on muuntaa, kierrättää ja soveltaa mediasisältöjä oman makunsa ja kykynsä mukaan.

Mark Deuze on kiinnittänyt huomiota mediatuotantoympäristön

mediaekologian muuttumiseen internetin ja digitaalisen kulttuurin myötä.

Kuluttamisen ja tuottamisen rajan hämärtyamisen sekä osallistumisen lisäksi nykyistä mediakulttuuria luonnehtii yhteisöllinen tiedon muodostamisen tapa. (Deuze 2007). Nykyisessä mediaympäristössä kuluttamiseen liittyy yhä enemmän tuottamista ja tuottaminen on yhä useammin yhteisöllistä.

Deuzen mukaan em. kehitys on johtanut uudenlaisten luovi- en yksikköjen syntyyn. Nämä 'uudet yksiköt' ovat yksityisiä, pieniä, projektiluonteisia tai yhteistyöhön perustuvia. Niiden kauppal-

linen tai ei-kaupallinen tuotanto on kulttuuriteollisuuden uusi alue. Osaksi näitä uusia yksikköjä varten on kehitetty käsite 'luovat alat'. Luovien alojen mediaekologia perustuu ajatukseen luovuuden prosessiluonteesta ja sen organisoimisen muodoista, jotka markkinoilla syntyvät tuottamisen ja kuluttamisen likeisessä yhteydessä (Taalas 2010).

Mediatuotannon taloudelliset resurssit ovat edelleen enimmäkseen suurten korporaatioiden käsissä. Yksiulotteinen kuva mediavallasta, jossa tuottajat tuottavat kuluttajille ostettavaa ja sitä myydään mainoksilla, on kuitenkin muuttumassa. Korporaatioiden ja kaupallisen tuotannon rinnalla on amatöörituotantoa, jonka sidokset isojen yksiköiden kulttuurituotantoon ovat moninaisia. Deuzen mukaan kiinnostavaa on nimenomaan kuinka ammattialaisten ja amatöörien yhteistyömuodot kehittyvät tulevaisuudessa.

Harrastajaelokuvantekijöiden mediaympäristö ja toimintamallit

Harrastajatuotantoa tutkittaessa yksi ensimmäisistä haasteista on selvittää tiensä moninaisen ja ristiriitaisen käsite- ja kategoriaviidakon läpi. Independent film -termi viittaa alunperin pitkän näytelmäelokuvan tuotantotapaan: isojen studioiden ulkopuolella tuotettuun pienen budjetin elokuvaan (kts. esim Garon 2009). Indie-tuotannon uusi nousu USA:ssa alkoi 1980–1990 -luvun vaihteessa uuden ohjaajapolven myötä (Newman 2011).

Toiseksi ”independent film” viittaa nk. taide-elokuvaan (vrt. art film, kts. esim. Global Art Cinema: New Theories and Histories). Tässä merkityksessä ”independent film” tarkoittaa elokuvan esteettistä kategoriaa, valtavirran viihde-elokuvatuotannon esteettisistä säännöistä riippumatonta tuotantoa, johon voidaan sisällyttää mm. underground -elokuva, kuten John Watersin tai Peter Jacksonin –alkuaikojen – elokuvat (Nummelin 2005)¹

Harrastajatekijät ovat omaksuneet indie-termin käytön itseään kuvaamaan. Harrastajatuotanto onkin indietä monessa mielessä.

Toiminta on tuotantolaitoksista ja instituutioista riippumatonta. Lisäksi indie-tyyli on useimmiten esteettisesti valtavirran elokuvasta poikkeavaa. On ajallinen yhteensattuma että amerikkalaisen indiewoodin ts. riippumattoman elokuvatuotannon nousu ja amatöörituotannon synty sattuvat molemmat 90-luvun alkuun (termi niin sanoakseni liikkui ajassa), mutta on kuitenkin muistettava että näitä kahta indietä erottaa toisistaan toiminnan ammattimaisuus/harrastajamaisuus.

Harrastajien tuottaman elokuvasisällön kategorisoimisen kanssa ollaan samoissa vaikeuksissa kuin amatöörien tuottaman, mutta julkiseksi tulleen valokuvan kanssa (kts. Pienimäki tässä julkaisussa). Jos kategoria valitaan tuotantotavan mukaan, saamme vain arvotusta ja hierarkiaa korostavan luokittelun. Miten esimerkiksi kotivideosiltä luokitellaan, kun se leviää kodin ulkopuolelle? Ja voidaanko elokuvateollisuuden esteettisiä termejä soveltaa amatöörituotantoon yleensä?

Esimerkiksi fanituotannosta on pyritty leipomaan omaa genreään, mutta tässäkin vaarana on, että tuotantotapa leimaa koko kategorian, jonka sisäinen moninaisuus on huikeaa niin esteettisesti kuin laadullisestikin (kts. esim. Ito 2010, myös Paasonen 2011).

Suomalaiset harrastajaelokuvantekijät toimivat ei-ammattimaisesti ja tuottavat elokuvia omissa harrastajapiireissään. Suomalaiset harrastajat kutsuvat toisiaan findie-elokuvantekijöiksi. Riippumattomuus on tekijöille toiminnan konteksti ja lähtökohta. Tekijäyhteisö toimii ilman ulkopuolelta annettuja sääntöjä, omaehtoisesti. Jos yhteisö sääntöjä noudattaa, ne ovat sen omia.

Harrastajaelokuvantekijöiden kulttuuri perustuu omalle mediatuotannolle, eli he tuottavat omaehtoisesti teoksia omassa harrastajapiirissään. Vaikka yksittäiset elokuvat saattavat perustua jo olemassa oleville populaarin viihdekulttuurin teoksille, on toiminta lähtökohtaisesti omaehtoista, omista luovista lähtökohdista kumpuavaa. Tekijöiden positio on ensin globaalin audiovisuaalisen mediakulttuurin kuluttajayleisö, josta he ovat siirtyneet omaehtoisen toimintansa kautta tuottajien kastiin. Harrastajaelokuvan-tekijöiden yhteisössä on mediatuotanto otettu omiin käsiin ja sitä kautta val-

taistuttu toiminnalliseen rooliin mediakulttuurissa (Suoranta & Vaden 2008).

Nettiyhteisöllisyys on usein 'heikkoa', eli foorumien kautta keskenään tekemisissä olevat ihmiset eivät ole sitoutuneet toisiinsa tai yhteisöönsä. Yhteisöllisyys näyttäisi tiivistyvän, kun joukko on pieni tai aihe, jonka ympärille yhteisö on muodostunut, on selkeästi alakulttuurinen ja oma (Nikunen 2005, Laukkanen 2007).

Suomalaisten harrastajaelokuvantekijöiden nykyisestä 'skenes-tä' saa parhaan kuvan toiminnassa olevien nettifoorumien kautta. Suomalaiset harrastajaelokuvantekijät jakelevat teoksiaan netissä ja keskustelelevat keskenään useilla nettifoorumeilla. Suosituimmat ja aktiivisimmat nettiyhteisöt ovat Indietaivas, Pixoff ja Dvoted². Suomalaisista nettisaiteista aktiivisimmin toimii Indietaivas -sivusto. Siellä on eniten teoksia ja keskustelua käydään runsaasti.

Indietaivas on tekijöiden itsensä ylläpitämä riippumaton nettifoorumi. Se levittää tekijöiden elokuvia (joita voi downloadata sivuilta), ylläpitää kriitikkojärjestelmää julkaistuista teoksista, kategorisoi ja kerää tietoa tekijöistä ja teoksista sekä tarjoaa keskustelufoorumien harrastajaelokuvantekijöille. Rekisteröityneitä jäseniä yhteisössä on tätä kirjoittaessa 3046. Foorumilla on esillä 521 teosta. (Tero Ojalan haastattelu). Indietaivasta edelsi nettifoorumi Finfilms, jonka käyttäjät siirtyivät uudelle foorumille vuonna 2008.

Teosten kirjo on foorumilla laaja. Tekijät eivät luo teoksiaan pelkästään 'kieli poskella' vaan mukana on myös vakavaa draamaa ja kunnianhimoista elokuvallista ilmaisua.

Indietaivaan merkitys tekijöille on kahtalainen: ensinnäkin se tarjoaa elokuville jakelukanavan ja siten yleisön. Uusia teoksia julkaistaan 5–10 viikottain ja elokuvia ladataan katsottavaksi keskimäärin vajaa 3000 kertaa viikossa, joten katsojamäärät ovat sadoissa jokaisen uuden elokuvan kohdalla. Kuten eräs tekijä toteaa, yleisö on harrastajalle tärkeä:

Näin vielä harrastajatasolla elokuvia tekeväälle on aika kova juttu, että oman leffan trailer on ladattu yli 500 kertaa. (Keskustelusta *Finfilmsin viimeinen vuosi?* 15.1.2007, www.finfilms.net)

Toinen tärkeä aspekti on se, että tekijät kommunikoivat foorumilla toistensa kanssa ja saavat palautetta teoksistaan kriitikkojärjestelmän kautta. Indietaivaalle jätetään keskimäärin n. 50 forum-viestiä viikossa ja sen lisäksi elokuva-arvosteluja ja niihin liittyviä viestejä kirjoitetaan keskimäärin 20 joka viikko.

Harrastajaelokuvantekijöiden nettiyhteisö Indietaivas on aidosti yhteisöllinen foorumi. Harrastajaelokuvantekijät ovatkin hyvin sitoutuneita kulttuuriinsa. He osallistuvat keskusteluihin yhteisöstä ja sen toiminnasta, katsovat toistensa elokuvia ja kommentoivat niitä. Useat nettiyhteisön jäsenet tuntevat toisensa myös netin ulkopuolella.

Yhteisö julkaisee teokset keskuudessaan ja ylläpitää nettifoorumia itse. Mediasisältöjä kierrätetään tekijöiden keskuudessa, ja näin omaa kulttuuria tuotetaan ja ylläpidetään aktiivisesti. Keskustelijat viittaavat yhteisöön ”findieen”, ”suomalaiseen indieen” tai yleisemmin ”tän alan toimijoihin”, jonka he tekijöinä muodostavat. Heille palvelu ja foorumi on tärkeä yhteisöllisyyden vahvistaja ja lähde, kuten seuraavassa keskustelijat kuvaavat:

Ikävää, jos Indietaivaalle uhkaa nousta tie pystyyn. Se olisi iso menetyks suomalaisille (lyhyt)elokuvaharrastelijoille.

Indietaivaan ja entisen FinFilmsin tärkeimpiä ominaisuuksia ovat mielestäni aina olleet mahdollisuus keskusteluun, tiedonjakoon ja palautteen antamiseen – ja vastaanottamiseen. Tärkeintä olisi turvata laadukkaan harrastelijayhteisön toiminta ja tiedon levitys elokuvien tekemisestä jatkossakin.

(Keskustelusta *Jatkuuko Indietaivas?*; 16.11.2009 www.indietaivas.fi.)

Hyvää ja huonoa findietä

Yksi aktiivisimmista osioista Indietaivas -foorumilla ovat teosten yhteydessä julkaistavat arvostelut. Ne ovat keskeinen yhteisöllisyyden rakentamisen paikka ja paikka, jossa neuvotellaan omaehtoi-

selle kulttuurille rajat. Samalla se on myös oppimisympäristö tekijöille, kuten yksi käyttäjä toteaa:

FinFilmsillä on kuitenkin ollut oma funktionsa – se on tarjonnut tästä hommasta oikeasti innostuneille foorumin, jonka avulla he ovat voineet oppia lisää toisiltaan ja käydä kehittävää keskustelua. Tämä on ollut paikka, jossa käyttäjien tiedot on kerätty kätevästi yhteen ja jossa leffantekijät ovat saaneet (yleensä) kunnollista palautetta teoksistaan – ainakin kun verrataan muiden palveluiden ”jeejee, hyvä leffa: DD” -meininkiin. Se on tärkeä juttu. (Keskustelusta *Finfilms jatkaa*; 23.6.2007 www.finfilms.net.)

Indietaivaan teosarvosteluissa määritellään teoksille yhteiset kriteerit ja standardit, mikä on hyvää ja mikä huonoa, mitä arvostetaan ja mitä ei. Keskustelu tuottaa findie-tyylin määritelmän. Ote Protocop-keskustelusta kertoo huumorin arvostamisesta:

Todella mainio ja erinomaisesti toteutettu Findie-setti! Huumori oli sopivalla tavalla ’wanhaa’ ja perinteistä ja pisteet jo mainitusta Seagal-läpästä! (Huttunen 2005; keskustelusta re:Protocop 7.10.2004, www.findieeffat.org)

Kaikki elokuvat eivät suinkaan pyri tahallisesti huonoon ilmaisuun tai trash-tyyliin. Indietaivaan teoskategoriasta ’draama’ löytyy 67 teosta (2.2.2011) ja niistä useat ovat vakavasti ja taidokkaasti tehtyjä pieniä draamaelokuvia. Myös näitä yhteisö arvostaa, kuten seuraavissa otteissa:

Tämä yksinkertaisesti näytti ja kuulosti hyvältä, mikä on jo todella suuri juttu indie tasossa. Pitkistä kuvista huolimatta myös näyttelijät suorittivat roolinsa ilman haittaavia ”kompasteluja”. --- Tekniikka hipoi siis maximia, mutta ”se jokin” tästä puuttui. (Teosarvostelu 13.10.2007, www.indietaivas.fi.)

Mukava, että tehdään ”hyvääkin” findietä, jossa on joku ajatus/tunne, jonka haluaa tuoda kaikille. --- Joku siinä oli kuitenkin, että ei aivan kolahtanut. Ehkä se oli liian hieno minulle, sanoma ei oikein auennut. (jos sitä oli, mielestäni leffalla pitää olla sanoma) (Teosarvostelu 2.10.2007, www.indietaivas.fi.)

Harrastajaelokuvantekijät tuottavat teoksia omaehtoisesti, he ilmaisevat itseään teostensa kautta. Harrastuksen olennainen ulot-

tuvuus on oma kulttuurituotanto. Vaikka ”hangaroudejakin” on, suurin osa nettiyhteisön jäsenistä tekee omaa elokuvaa. Omaehtoisista tekemistä luonnehtii riippumattomuus ja vapaus. Tekijät arvostavat ilmaisunvapautta, jonka riippumattomuus ulkopuolisista tahoista tuo. Omannäköisen elokuvan tekeminen, omien näkemysten ilmaiseminen on tekijöille arvokasta, kuten seuraava keskustelija toteaa:

En halua tehdä elokuvia, jotka noudattavat kliseisiä tuttuja kaavoja vaan pyrin tuomaan kokonaisuuteen aina jotain uutta. Omat näkemykseni monista asioista ovat usein erilaisia kuin monella muulla, joten erilaisten näkökulmien tuominen julki lienee yksi suurimmista tavoitteista. (Keskustelusta *Elokuvan tekeminen ja minä*; 11.7.2009 www.indietaivas.fi)

Samalla tekijät kuitenkin ymmärtävät, että yleisö, jonka se omaehtoisilla elokuvillaan saavuttavat on marginaalinen. Useat tekijät kokevat elokuviensa olevan oman piirin viihdettä eivätkä haekaan niille laajempaa yleisöpohjaa. Seuraavassa keskustelijat kommentoivat elokuviensa ja mahdollista kohderyhmää:

Tähän asti meidän leffojen kohdeyleisönä ovat olleet lähinnä kaverit ja ne onnettomat, jotka ovat eksyneet meille juopottelemaan. En usko, että juurikaan muut kuin indie- ja roskaelokuvien ystävät jaksavat innostua tekeleistämme.

[kohderyhmä on] lähinnä nuoret ja yleisesti kaikki indie-elokuvien ystävät

(Keskustelusta *Elokuvan tekeminen ja minä*; 11.7.2009 www.indietaivas.fi)

Toisaalta oma tuotanto halutaan sijoittaa laajempaan kontekstiin, vaikkapa valtavirran viihdeohjelmien joukkoon. Usein keskustelijat viittaavat oman teoksensa yhteydessä suosittuihin tekijöihin ja teoksiin:

Kohdeyleisö ainakin tänä päivänä taitaa olla enimmäkseen perus viihdeohjelmista ja elokuvista pitävät ihmiset, jotkut jotka tykkää kattoo Jarvaa, Uunoja, ja jotain Törhösen sotkuja. Mä teen sen verta erilaisia juttuja et niillä on iha eri kohdeyleisöt, mutta noin yleisesti toi mitä sa-

noin tossa, ainakin nyt. (Keskustelusta *Elokuvan tekeminen ja minä*; 11.7.2009 www.indietaivas.fi)

Harrastajaelokuvantekijöiden yhteisö on kulttuurintuottajien yhteisö, joka sijaitsee kulttuurisessa marginaalissa. Harrastajaelokuvantekijät ihannoivat 'roskaelokuvaa', tahallaan huonosti tehtyä parodista ilmaisua. Tämän indie-tyylin kautta tehdään eroa valtavirran elokuvakulttuuriin. Samalla tekijät pyrkivät kuitenkin teknisesti laadukkaaseen ja ammattimaiseen tuotantoon (Huttunen 2005).

Mediakulttuurin faneista sen tuottajiksi

Harrastajaelokuvantekijöiden toiminta voidaan nähdä osana mediakulttuurin faniutumista, jolla tarkoitetaan sitä, että fanit osallistuvat mediakulttuurin tuotantoon jo todenteolla osana kaupallista ja ammattimaista tuotantoteollisuutta (Kellner 1998).

Harrastajaelokuvantekijöiden kulttuuriin liittyy teosten ihailun lisäksi mediatuotannon maailman jäljittely laajemminkin. Harrastajatekijät haluavat itsekin asemoitua nimenomaan omaehtoisiksi tekijöiksi. Omassa toiminnassaan he käytännössä jäljittelevät ammattimaista tuotantokulttuuria ja elokuvateollisuuden toimintatapoja.

Abercrombie ja Longhurst ovat kuvanneet mediakulttuurin yleisön sijoittuvan jatkumolle, jonka toisessa ääripäässä on kuluttaja ja toisessa pientuottaja. Näiden ääripäiden välillä yleisön rooli voi olla fani, kultisti tai entusiast. Fanin toiminta on mediakulttuurissa melko sattumanvaraista ja järjestäytymätöntä, kun taas kultisti identifioituu jo selvästi valitsemaansa kulttuuriin. Entusiastin mediasuhteeseen liittyy omaehtoinen tuotanto. Entusiast muuttuu pientuottajaksi, kun tuottaminen muuttuu ammattimaiseksi ja tuotantotapa kaupallisten toimijoiden säätelemäksi. Samalla siirrytään kuitenkin lopullisesti pois faniuden ja omaehtoisuuden maailmasta (Abercrombie & Longhurst 1998).

Harrastajaelokuvatekijöiden toiminnan merkitykset voidaan nähdä juuri Abercrombien ja Longhurstin jatkumolla. Ensin on pin-

nallisempi mediakulttuurin fanius, joka pikkuhiljaa muotoutuu tietynlaisten ohjelmien ihailuksi ja seurailuksi. Lopulta siirrytään jäljittelyyn ja siitä yhä omaehtoiseen tuotantoon. Harrastajaelokuvatekijöiden kulttuuri sijoittuu tällä jatkumolla juuri ja juuri omaehtoisuuden puolelle. Tietoisuus ammattimaisen tuotannon maailmasta ja tuotantotavoista lyö jo säröä harrastajaelokuvantekijöiden identiteettiin.

Ammattilaisuuteen ja ammattimaiseen tekemiseen suhtaudutaan Indietaivas-foorumilla kaksijakoisesti: toisaalta identifioidutaan tiukasti harrastajiksi, eikä halutakaan että teoksia arvioidaan muulla kuin harrastajamittapuulla, kuten seuraavassa otteessa:

Joo ja ehkä eniten ärsyttää ne jotka arvostele näitäkin tuotoksia ikään kun ne olis oikeita leffoja ja lisää vaan tekijöiden painetta. Mua ei itseäni haittaa se et joku sanoo ”indie-leffana antaisin n tähteä”. Kun kattelen näitä pätkiä, koitan aina etsiä jotakin hyvää, jonkin erityisen hyvin tehdyn osa-alueen (esim kuvaus, käsäri, lavastus tai musiikki), jonka ansiosta elokuva jäisi mun mieleeni. Pitää tajuta se et kaikkee voi ehkä vaatia, mut tällä tasolla ja tekemisen meinillä ei välttämättä saada. Ja sit ku saa jotain, mikä on edes osittain hienoa, siitä pitää olla iloinen. (Keskustelusta *Indieleffojen tekeminen*; 1.2.2009 www.indietaivas.fi)

Toisaalta ammattimaiseen ilmaisuun pyritään ja teoksiakin arvioidaan suhteessa ’oikeisiin elokuvaan’. Vertaamalla teoksia ammattilaisten tekemiin, yhteisö kiinnittää toimintansa ja teoksensa osaksi laajempaa elokuva- ja mediatuotannon kenttää. Usein keskustelijat vertaavat teoksia olemassa oleviin suomalaisiin mediatuotantoihin, kuten seuraavissa otteissa:

Muuten kyllä elokuva oli erittäin positiivinen yllätys. Ja vaikka juonessa ei ollutkaan ”järkeä” tai varsinaista uskottavuutta (suomalainen rikoselokuva jotenkin vaan on jotenkin meikstä aina vähän epäuskottavaa. Etenkin Rööperi, huhuh!), niin silti juoni piti mukanaan ja näyttelijäthän veti varsin hyvin :) itseasiassa tosi hyvin odotuksiin nähden. Turi oli paras :D (Teosarvostelu 31.8.2009, www.indietaivas.fi)

Näyttely oli toki uskottavaa ja pesee mennen tullen salkkarit. (Teosarvostelu 2.10.2007, www.indietaivas.fi)

Arvosteluista piirtyy kuva harrastajaelokuvatekijöiden kulttuurista, jossa yhteisön toimintaa arvostetaan oikeana elokuvantekemisenä, mutta jossa tekeminen tapahtuu omaehtoisesti, omasta kulttuurista käsin. Teoksia arvostellaan siis sekä indie-mittapuulla että osana laajempaa globaalia mediakulttuuria.

Urban Savages on erittäin hyvä rikoselokuva ja Findienä teknisesti erittäin hieno. (Teosarvostelu 19.7.2009, www.indietaivas.fi)

Vaikka tekijöillä ei välttämättä ole aktiivisena tavoitteena elokuva-alan ammattilaisuus, on se kuitenkin kenttä, jonka olemassaolo tiedostetaan jatkuvasti.

Jos haluaa sinne elokuvabisnekseen, niin siihen tarvitaan lähinnä toisenlaista 3D-näyttöä. Enempi sellaista live-videoon yhdistettyä saumatonta erikoistehosteosaamista. Se voi sitten olla mitä vaan robotteja, räjähdyskoneita, ajoneuvoja, na'veja. Se joku brasilialainen jannuhan sai töitä tehtyään sen robottipätkän mikä tubestakin löytyy, en muista nimiä. Ja kaikki tietää District 9... (Teosarvostelu 26.3.2010, www.indietaivas.fi)

Yhteisö osallistuu elokuvan tekemiseen

Harrastajaelokuvatekijöiden tuotantotapa on vahvasti yhteisöllinen. Osa keskustelijoista käyttää aktiivisesti hyväkseen nettiyhteisön tietotaitoa kysymällä neuvoja niin käsikirjoittamisessa, digitaalisten tehosteiden tuottamisessa kuin ohjaamisessakin. Yhteisössä on kirjoittamaton sääntö myös vastata tällaisiin kyselyihin vaivoja säästämättä.

Myös toistensa elokuvia katsoessaan tekijät oppivat ja opettelevat jatkuvasti. Katsomiskokemukseen saatetaan esimerkiksi netti-keskustelussa viitata oppimiskokemuksena. Erityisesti CGI:n ja 3D animaation yhteydessä kysellään ja kerrotaan usein miten kuvat on tehty tai mitä ohjelmia käytetty.

Harrastajaelokuvatekijöiden yhteisössä oppimisen tavoitteena on mahdollisimman hyvät taidot omassa luovassa harrastuksessa, ja arviointijärjestelmää ylläpidetään nimenomaan yhteiseksi hy-

väksi. Yhteisössä tekijät kasvavat toistensa tuella asiantuntijoiksi. Ohessa tekijä erittelee yhteisön palautteen vaikutusta omaan työskentelyyn:

Puhut asiaa, kyllä se kritiikin antaminen oikeassa muodossa saa tekijän ajattelemaan mitä tekisi ehkä ensikerralla paremmin. Itse ainakin olen vasta vuoden tehnyt jotain pieniä pätkiä ja nyt sitten ensinmäistä pitempää pätkää väsäämässä tänne indietaivaaseen ja tosiaan miten sen palautteen/kritiikin ottaa. Kannustuksena, neuvona tai miten itse tulkitsee, mutta kannustava palaute on aina plussaa. (Keskustelusta *Indieeffojen tekeminen*, 1.2.2009, www.indietaivas.fi)

Vertaispalaute myös inspiroi ja kannustaa tekemään paremmin ja paremmin kuten seuraava keskustelija toteaa:

Vielä lopuksi: Respectit ryhmähengestä kaikille indie-sceneläisille! Harva muu kollektiivi on oikeasti kiinnostunut toistensa tekemisestä ja toivoo vilpittömästi muiden onnistuvan omassa teoksessaan. Onneksi tällaista porukkaa on vielä, motivoi tekemään itsekin lisää ja pistämään itsensä likoon kun tietää että on joku joka odottaa sitä omaa pätkää vaikkei sitä primetime-aikaan maikkarilla näytettäisikään! :) (Keskustelusta *Indieeffojen tekeminen*, 2.2.2009, www.indietaivas.fi)

Yhteisö osallistuu siis sekä aktiivisesti toisia neuvomalla että hiljaisesti kannustamalla. Samaan aikaan jotkut tekijät käyttävät nettiyhteisöä aivan konkreettisestikin resurssipankkina, esimerkiksi hakemalla näyttelijöitä tai tuotantoteknistä ryhmää. Harrastajaelokuvantekijät käyttävät siis aktiivisesti hyväkseen yhteisön tietotaitoa ja osallistavat yleisöä oman tuotannon edistämiseksi.

Harrastajasta ammattilaiseksi

Suomalaisten harrastajaelokuvatekijöiden Indietaivas on vahvasti yhteisöllinen foorumi, jossa tekijät osallistuvat keskusteluihin yhteisöstä ja sen toiminnasta, katsovat toistensa elokuvia ja kommentoivat niitä. Keskusteluissa rakennetaan yhteisöä, luodaan merkityksellistä eroa meihin ja muihin sekä neuvotellaan omaehtoiselle kulttuurille rajat. Foorumi on myös vertaisoppimisympäristö ja re-

surssipankki, josta haetaan ja saadaan apua omaan elokuvatuotantoon. Harrastajaelokuvantekijöiden yhteisö osallistuu teosten tekemiseen.

Harrastaja-ammattilainen -jako on keskeinen yhteisön identiteettiä määrittelevä seikka. Tämän jaon ympärillä tekijät neuvottelevat suhteensa ympäröivään maailmaan. Ymmärrys omasta sijainnista akselilla määrittelee toiminnan omaehtoisuuden. Harrastajana sinulla on vapaus tehdä ja toimia juuri kuten itse haluat. Ammattilaisena työhösi kohdistuisi vaatimuksia, jotka rajoittaisivat tekemisiäsi.

Omaehtoisen elokuvakulttuurin kulttuurinen paikka ja toiminnan kulttuuriset merkitykset ovat tekijöille moninaisia. Valtakulttuurin näkökulmasta toiminta on kuitenkin marginaalista, kulttuurin reuna-alueille sijoittuvaa. Monet omaehtoisista elokuvista edustavat nk. trash-estetiikkaa, jopa selvästi hyvän maun rajat ylittävää ilmaisua. Esim. Blood Ceremony Films tuotantoryhmän kauhuelokuvissa mässäillään seksillä ja väkivallalla (*Horror and Eroticism, Blood and Death, Vampires and Extremely Brutal Violence*) ja teokset sijoittuvat ilmaisultaan kulttuurisesti marginaaliin. Kuitenkin niiden tuotantotapa on jo puoliammattimainen ja tuotantoryhmä on tehnyt sopimuksen teosten kansainvälisestä dvd-levityksestä (www.bloodceremony.net).

Suomalaisen harrastajaelokuvantekijän tekijyys ja identiteetti kumpuaa alakulttuurisesta positiosta. Osa tekijöistä hakee kuitenkin näkyvämpää kulttuurista asemaa. Misty Friday Films, joka on tuottanut elokuvat *Graffiti meissä* ja *Mitä meistä tuli* pyrkii nimenomaan ulos ja eroon marginaalisesta statuksestaan, oikeaksi elokuvatuotantoyhtiöksi oikeiden elokuvatuottajien joukkoon. (Miika Ullakon haastattelu 2010). Tuotantoryhmän teos *Mitä meistä tuli* pääsi Finnkinon elokuvateatterilevitykseen vuonna 2009. Elokuvallinen ilmaisu on heilläkin silti 'harrastelijamaista'. (Kts. esim. HS.fi artikkeli *Harrastajapohjalta* 11.12.2009 tai Suomen Kuvalehti blogi *Kuvien takaa* 24.1.2010.) Tuotantoryhmä on muuttunut tuotantoyhtiöksi ja aloittanut tuotantotukineuvottelut Suomen elokuvasäätiön kanssa.

Amatöörituotanto *Star Wreck* saavutti netissä miljoonayleisön, jonka jälkeen tekijät onnistuivat murtautumaan ammattimaiseen tuotantomaailmaan. Harrastajina aloittaneet tekijät valmistelevat nyt tuotantoyhtiössään Energiassa kokopitkää kansainvälisenä yhteistuotantona toteutettavaa *Iron Sky* -elokuvaansa. *Starwreckin* toteuttanut tiimi on irtaantunut findie-yhteisöstä, ja tekijöiden status on vaihtunut harrastajasta ammattilaiseksi. (www.starwreck.com)

Energia ylläpitää edelleen starwreck -nettisivustoa, jossa pyritään kehittämään yhteisöllistä tuotantotapaa. Foorumin avulla harrastajayhteisöltä on pyydetty apua *Iron Skyn* esituotantovaiheessa mm. käsikirjoittamiseen ja digitaalisten efektien suunnitteluun, jopa rahoituksen hankintaan. Foorumi muistuttaa fani- ja pelikulttuurien ympärillä toimivia yhteisöjä, joille on tyypillistä tekijöiden erikoistunut osaaminen ja kollektiiviseen toimintaan rekrytoiminen (kts. esim. Sihvonen 2009).

Tämä prosessi ei kuitenkaan varsinaisesti ole tuottanut uutta toimintamallia mediatuotantoon. *Iron Skytä* valmistellaan perinteisenä elokuvatuotantona, joka on yhden kaupallisen tuotantoyhtiön vastuulla. Elokuva rahoitetaan pääosin julkisin eurooppalaisin mediatuotantotuki-instrumentein. Kuten Deuze sanoo, mediatuotannon instituutiot pitävät yhä käsissään valtaa määrätä kuka tekee ja miten tehdään. Instituutiot määrittelevät yhä rahoituksen ja sen kelle sitä annetaan – ja siten edelleen ammattimaisesti rahoitetun elokuvatuotannon reunaehdot

Kohti uusia mediatuotannon muotoja?

Harrastajatuotannon vahvuudet ovat globaalissa jakeluverkossa, yhteisöllisessä tietotaidon kartuttamisessa sekä uusien innovatiivisten sisältöjen tuotannossa. Näiden ominaisuuksien vuoksi sekä kaupallisen että institutionaalisen mediatuotantokoneiston kiinnostus amatöörituotantoa kohtaan on herännyt.

Suomalaisten harrastajaelokuvantekijöiden mediaympäristöä luonnehtii kiinnittyminen kansalliseen mediakulttuuriin, ei niin-

kään globaaliin toimintaympäristöön. Kansallisessa mediakulttuurissa harrastajat tunnistavat marginaalisen positionsa mutta pyrkivät samalla aktiivisesti kohti ammattilaisuutta ja valtavirtaa.

Harrastajatekijöiden kulttuurin ulottuvuuksia ovat mediakulttuurin fanittaminen, joka ilmenee mediakulttuurin teosten ja tekijöiden ihailuna, sekä ammattimaisen tuotantokulttuurin ja elokuvateollisuuden jäljittelynä.

Amatöörituotannon toimintamuodot ovat vahvasti yhteisöllisiä.

Harrastaja- ja fanituotantoja tehdään (peer-to-peer) vertaisverkostoissa, joissa vuoropuhelu on vilkasta ja teoksia jaellaan toisille yhteisön jäsenille.

Yhteisöt osallistuvat teosten tekemiseen kommentoimalla ja arvioimalla niitä.

Harrastajaelokuvatekijöiden suhde elokuvateollisuuden instituutioihin on kuitenkin ambivalentti. Tietoisuus ammattimaisen tuotantotavan ja harrastajatuotannon välisestä veteen piirretystä viivasta johtaa harrastajayhteisössä jatkuvaan itsereflektointiin ja position uudelleen neuvotteluihin. Tekijät arvostavat omaa riippumatonta asemaansa rahoittajien vallan ulkopuolella mutta ovat tietoisia siitä, että ammattilaisuuden 'hinta' on yhteistyö kulttuurituotannon instituutioiden kanssa.

Harrastajaelokuvan esiinnousu on osa laajempaa median tuotantotapojen murrosta. Mediakulttuurissa ja luovilla toimialoilla on käynnissä konvergenssi, jonka seurauksena median kuluttamisen ja tuottamisen rajat murtuvat. Jokainen katsoja on potentiaalinen tuottaja. Osallistuva kuluttaminen on muuttunut osaksi mediatuotantoa, kun kuluttajilla on mahdollisuus tuottaa ja levittää laadukasta materiaalia globaalisti.

Onko Suomessa nähtävissä kehitystä kohti harrastajayhteisön pientuottajuutta ja uusien luovien yksiköiden muotoutumista perinteisten mediatuottajien rinnalle? Aineistoni perusteella liikettä tähän suuntaan on havaittavissa, vaikkakin suuri osa harrastajatuottajista toimii yhä marginaalissa niin kulttuurisesti kuin taloudellisestikin.

Näkyvissä on merkkejä siitä, että siirtyminen entusiastista pientuottajaksi ja ammattilaiseksi on mahdollista. Suomalaiset lumilautailijat ovat hioneet taitonsa harrastuksensa dokumentoijina niin timanttiseksi, että Yleisradio tilaa lumilautailukisojen kuvaajiksi ja leikkaajiksi tekijät usein lumilautailijoiden yhteisöstä. Aktiivisimmat harrastajatuotantoryhmät ovat puolestaan aloittaneet neuvottelut teostensa rahoituksesta ja levityksestä elokuvateollisuuden portinvartijoiden, kuten Finnkinon ja Suomen elokuväsäätiön, kanssa.

Harrastajaelokuvatuotannon ja ammattimaisen elokuvatuotantomaaailman lähentyminen tapahtuu erityisesti yleisöjen keskuudessa. Sosiaalisen median julkaisumahdollisuudet murtavat mediajulkisuuden institutionaalista hallintaa. Nuorten suosimat julkisuusaareenat netissä (Youtube, Facebook, Vimeo ym.) ovat globaaleja toimintaympäristöjä, jotka tarjoavat esille tuotavalle materiaalille kansainvälisen jakelun. Alakulttuurit ja harrastajaryhmät käyttävät innokkaasti näitä uusia tapoja verkottua ja näkyä globaalisti. Globaali nettiyleisö löytää koneeltaan sekä marginaalisen mediatuotannon että valtavirran viihdetuotteet.

Samaan aikaan harrastajana aloittaneiden, itseoppineiden elokuvatekijöiden tie ammattimaisiksi mediamaailman toimijoiksi on helpottunut, kun vakuuttavat näytöt elokuvaosaamisesta voi tehdä myös omaehtoisen elokuvatuotannon kautta.³

Deuzen ja Urichhion hahmottelemat rajat mediatuotannon instituutioiden ja pientuottajien välillä ovat kuitenkin vahvasti läsnä edelleen. Institutionaalisen elokuvatuotantokoneiston ja harrastajatuotannon välillä on vähän vuoropuhelua. Suomen elokuväsäätiö on ottanut tiukan linjan suhteessa harrastajatuotantoon: se ei rahoita harrastajaelokuvantekijöitä. Mediatuotantoyhtiöt ja harrastajaryhmät eivät myöskään keskustele keskenään.

Vuoropuhelu tuotantoyhtiöiden, ammattilaisten ja harrastajien sekä rahoittajien välillä on tärkeää, jotta voidaan kehittää uusia yhteistyön muotoja elokuva-alan toimijoiden välille. Hierarkioiden purkaminen tasoittaa tietä uusien tuotantomuotojen syntymiselle ja uusien lahjakkuuksien löytymiselle.

(Endnotes)

VIITTEET

¹ Euroopassa indie-termin käytölle ei ole ollut tarvetta, koska elokuva-tuotannon rahoitusjärjestelmä perustuu julkiselle tuelle eikä niinkään kaupalliselle tuotantoteollisuudelle. Toisaalta kotimaassa indie-termiä on käytetty kuvaamaan muuta kuin Yleisradion omaa televisiotuotantoa.

² Dvoted lopetettiin tammikuussa 2011 yhteispohjoismaisen rahoituksen päätyttyä. Dvotedin perintöä jatkaa Suomessa uusi elokuvaportaali nimeltä Kelaamo (www.kelaamo.fi).

³ Suomessa harrastajasta ammattilaiseksi ovat siirtyneet esim. ohjaajat Jalmari Helander (*Rare Exports*) ja Timo Vuorensola (*Iron Sky*).

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Kirjallisuus

Abercrombie, Nick, Longhurst, Brian (1998): *Audiences. A Sociological Theory of Performance and Imagination*. Sage.

Deuze, Mark (2007): *Convergence Culture in the creative industries*. *International Journal of Cultural Studies*, vol. 10(2)..

Fornäs, Johan (1999): *Digitaaliset rajaseudut. Identiteetti ja vuorovaikutteisuus kulttuurissa, mediassa ja viestinnässä*; teoksessa *Johdatus digitaaliseen kulttuuriin*; Järvinen Aki, Mäyrä Ilkka (toim.) *Vastapaino*.

Garon, Jon M. (2009): *The Independent Film Makers Law and Business Guide. Financing, Shooting and Distributing Independent and Digital Films*. Chicago Review Press.

- Global Art Cinema. New Theories and Histories (2010): Toim. Galt Rosalind, Schoonover Karl. Oxford University Press.
- Huttunen, Jetta (2005): Elokuvasta Robocop elokuvaan Protocop. Parodista jäljittelyä marginaalissa vai tiedostavaa osallistumista mediakulttuurin karnevaalitorilla? Pro gradu -tutkielma; Lapin yliopisto.
- Ito, Mizuko (2010): Amateur Media Production in a Networked Economy. CSCW 2010 Closing Keynote. http://www.itofisher.com/mito/publications/amateur_media_p_1.html
- Jenkins, Henry (1992): Textual Poachers. Television fans and participatory culture, Routledge 1992.
- Jenkins, Henry (2006): Confronting the challenges of participatory culture: Media Education for the 21st Century. MacArthur Foundation. <http://www.digitalllearning.macfound.org/>
- Kellner, Douglas (1998): Mediakulttuuri. Vastapaino.
- Laukkanen, Marjo (2007): Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttöjen nettikeskusteluista. Lapin yliopisto.
- Newman, Michael Z.(2011): Indie – an american film culture. Columbia University Press.
- Nikunen, Kaarina (2005): Faniuden aika. Kolme tapausta tv-ohjelmien faniudesta vuosituhanen taitteen Suomessa, Tampere University Press 2005.
- Nummelin, Juri (2005): Valkoinen hehku. Johdatus elokuvan historiaan. Vastapaino, Tampere.
- Paasonen, Susanna (2011): Carnal Resonance. Affect and Online Pornography. MIT Press.
- Sihvonen, Tanja (2009): ”Players Unleashed! Modding The Sims and the Culture of Gaming” (Pelaajat irti! The Sims -peliä ja pelikulttuuria muokkaamassa). Turun yliopisto.
- Suoranta, Juha, Vaden, Tere (2008): Wikiworld. Political Economy of Digital Literacy and the Promise of Participatory Media <http://wikiworld.wordpress.com>.

Taalas, Saara L. (2010): Kohti hybriditalouden haastetta. Keskustelua luovasta taloudesta Suomessa. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, sarjanumero 17/2010.

Urichhio, William (2004): Beyond the great divide. Collaborative networks and the challenge to Dominant Conceptions of Creative Industries. *International Journal of Cultural Studies*, Volume 7(1).

Haastattelut

Miika Ullakon haastattelu 9.8. 2010

Tero Ojalan haastattelu 2.2. 2011

Viestiketjut Indietaivas (<http://www.indietaivas.fi>)

Elokuvan tekeminen ja sinä; aloitettu 11.7.2009, 11 viestiä

Elokuvan äänitys; aloitettu 16.9.2009, 16 viestiä

Fiiliksiä 0 euron elokuvien teosta? aloitettu 27.4.2009, 25 viestiä

Finfilms jatkaa; aloitettu 22.6.2007, 14 viestiä

Indieeffojen tekeminen; aloitettu 31.1.2009, 15 viestiä

Jatkuuko Indietaivas? aloitettu 16.11.2009, 60 viestiä

Teosarvosteluja

Viestiketjut Finfilms (<http://www.finfilms.net>)

Finfilmsin viimeinen vuosi? aloitettu 14.1.2007, 29 viestiä

Muut nettilähteet

<http://www.bloodceremony.net>

<http://www.hs.fi/artikkeli/Harrastajapohjalta/1135251375744>

<http://www.starwreck.com>

<http://suomenkuvalehti.fi/blogit/kuvien-takaa/mita-meista-tuli-haastaako-amatoori-suomen-elokuva-ammattilaiset>